

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr K. SCHILDER, Kampen.

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; N. Baas, Amsterdam; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr E. T. v. d. Born, Helpman (Gr.); Ir B. ter Brugge, Almelo; Dr K. J. Cremer, Kampen; Dr R. J. Dam, Kampen; Dr A. C. Drogendijk, Dordrecht; Dr D. van Dijk, Groningen; Dr K. Fernhout, Baarn; Drs D. J. Galle, Haarlem; Mevr. G. Gilhuis-Smitskamp, Ooster-Nijkerk; Dr J. H. Hagenbeek, Zwolle; Dr J. van Herksen, Ermelo; A. Janse, Biggkerke; Dr P. Jasperse, Leiden; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr E. D. Kraan, Vlaardingen; A. Kuiper, Utrecht; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr J. v. d. Linden, Trum; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Drs Joh. Luijkemaar Francken, Rotterdam; Mevr. J. M. Th. Luijkemaar Francken-Schreuder, Rotterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr A. Ringnalda, Ermelo; P. J. Risseuw, 's-Gravenhage; C. Rijnsdorp, Rotterdam; A. Schilder, 's-Gravenhage; Dr G. K. Schoep, 's-Gravenhage; Dr R. Schippers, Wanswerd; Dr J. Smelik, 's-Gravenhage; Drs H. Smilde, Groningen; Drs H. Smitskamp, 's-Gravenhage; Dr N. Streefkerke, Wollega; D. Stroo, Bussum; J. Strikwerda, Zeist; Prof. Dr C. van Til, Philadelphia, Pa.; Dr J. Thijs, Zwolle; Dr C. Veenhof, Haarlem; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr M. Vreugdenhil, Meliskerke; Dr F. de Vries, 's-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Franeker; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage; Jan Zwart, Zaandam.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan:
Prof. Dr K. SCHILDER, Vloedijk 101, Kampen.

OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes.
Drukkers-Uitgevers:
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f 2.50 per halfjaar bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f 7.50 en voor Ned.-Indië f 6.— per jaar.
Advertentiën: 25 ct. per regel. — Losse nummers f 0.15.

INHOUD: Hoofdartikel: Het recht van den oorlog. II. — Uit de Schrift: Boven het dilemma van grafischennis of testamentopening. (Handel. 10:14). — Kerkelijk Leven: De Heraut inzake doop en „pluriformiteit der kerk“, III. Over de „Algemeene Genade“, XVII (Slot.). „Contact met onze hoogleraren“, „Veldwijk“ te Ermelo. Centrale Diac. Conferentie. — Even parkeren: Een bed met vijftig dekens! — Acta van de Classis Neder-Veluwe 1592—1620. IV. — Lit. en Kunst: Een dichters-jubileum. — Uit de Historie: De wederoprichting der Kerk in deze landen door „de Afscheiding“, in 't licht van Matth. 6:18b. I. — Vakwetenschap en praktijk: Het wonder der genezing. — Perschoon. — Boekbespreking. — Kerknieuws.

HOOFDARTIKEL

Het recht van den oorlog.

II.

Laat ons nu de Schrift onderzoeken over het oorlogsvraagstuk.

Men kan daartegen het methodisch bezwaar opperen, dat de oplossing van het vraagstuk geen kwestie is van exegese van een stuk of wat teksten. Men zal dit nog positiever willen zeggen, en opmerken, dat achter de vraag naar het recht van den oorlog nog een ander, dieper probleem ligt. „Het conflict, thans door velen tusschen Christendom en oorlog gevoeld, is maar een onderdeel van die geweldige spanning, welke er voortdurend tusschen het Evangelie van Christus en de cultuur met hare verschillende elementen van staat, beroep, nijverheid, handel, wetenschap, kunst enz. bestaat.“¹⁾ En het vraagstuk aangaande de verhouding van Christendom en cultuur hangt weer samen „met de gedachten over wet en evangelie, natuur en genade, gerechtigheid en liefde, oud en nieuw verbond, schepping en herschepping, en in laatste instantie over de trinitarische relaties in het Goddelijk Wezen.“²⁾

Maar ten eerste weten we dit pas, wanneer we de Schrift hebben gelezen. Ten tweede gaat het niet aan, allerlei vragen te formuleren en problemen te stellen, en daarna pas de Schrift te raadplegen. Dit kan juist hierom niet, wijl de kwestie, wat we volmondig toestemmen, zoo breed is, dat men haar aanpakken kan van verschillende zijden. Men heeft het vraagstuk bekeken met vooropstelling van de spanning, die men vermoedde tusschen het Koninkrijk Gods en de koninkrijken der wereld; men heeft het pogen op te lossen door een onderzoek naar de verhouding van gerechtigheid en liefde; men heeft erbij gehaald de kwestie van de geweldoefening in het algemeen, en het weerloosheidsprobleem gesteld. Doch indien men zoo te werk gaat, ontkomt men moeilijk aan het gevaar, dat men een eenmaal gevormde conceptie logisch uitbouwt, en verschillende Schrift-gegevens in het harmonieus geheel van zijn betoog voegt en past. En de derde reden, waarom we het Schriftonderzoek laten vooropgaan, is, dat de Schrift zelf over den oorlog spreekt, zelfs onderdelen van oorlogsrecht formuleert (Deut. 20), en dan ook gedurig bij het debat in geding wordt gebracht.

Vooraf mag echter wel eens met nadruk de vraag gesteld worden, of men inderdaad — de methode van onderzoek laten we dus rusten — met een vraagstuk als het onderhavige tot de Schrift moet gaan. Onder christenen winst weer de meening aan invloed, die het staatkundig leven, laat ons zeggen de politiek, losmaakt van de Schrift. Zoo wordt niet pas gedacht door hen, die de verbanding Christendom en fascisme, of nationaal-socialisme, willen aangaan. Omstreeks 1900 verdedigde Fr. Naumann de gedachte, dat wij

voor onze ziel redding bij God moeten zoeken, maar in economie en politiek niet meer bij Hem te rade kunnen gaan. Religie is louter zieltroost en opvoedingsmacht, maar politiek is naar haar aard streven naar macht en kan geen rekening houden met godsdienstige en zedelijke overwegingen.³⁾ Doch soortgelijke ideeën doen tegenwoordig weer in wijden kring opgeld. „Scherp komt in allerlei beschouwingen van nationaal-socialisme en fascisme tot uiting, dat aan de religie een terrein toegewezen wordt, waarop zij leven en werken mag, maar het is toch een begrensde terrein, n.l. het terrein van de ziel en van den zieltroost.“⁴⁾ „Het verband tusschen geloof en leven is hier doorgesneden. De religie heeft haar eigen terrein. We zien hier Mussolini het probleem „Staat en Kerk“ belichten met de volgende woorden: „Hoe grotesk zou een concilie van kardinalen niet zijn, dat zich bezig houdt met het kaliber van geschut of de tonnage van kruisers! Net zoo belachelijk zou een ministerraad zijn, die besloot wetten uit te vaardigen over theologische kwesties of religieuze dogma's.“⁵⁾

Maar zelfs de caricatuur, die Mussolini hier teekent van de beschouwing, dat de overheid met de Schrift heeft te rekenen, dient afgewezen. Indien hij een biechtvader heeft, gaat het dezen zeker aan, dat zijn biechteling bombardementen van roode-kruis-ambulances, tegen alle verdragen in, goedkeurt.

In zijn vurige liefde tot de gedachte, dat de overheid „tot de gemeene gratie behoort“ en allereerst te rekenen heeft met het licht, dat haar uit deze gratie toekomt, heeft Dr A. Kuypers eens gevraagd: „Wat te denken van een vergadering der Hoogmogende heeren der Staten-Generaal der Vereenigde Nederlanden, elk met een Bijbel voor zich, aan het redetwisten, wat ten opzichte van een te nemen besluit eisch van Gods Woord bleek?“⁶⁾ Doch op hem zullen de nationaal-socialisten in fundamentele kwesties zich wel nooit kunnen beroepen. Op dezelfde bladzijde is immers bij hem te lezen, dat het „vanzelf spreekt, dat de Overheid, zodra ze met Gods Woord in aanraking komt, ook met dat meerder licht te rekenen heeft“. En hij heeft niet nagelaten, uitvoerig voor te lichten over de vraag, op welke wijze dit dient te geschieden.⁷⁾

Met volstrekte afwijzing van de nationaal-socialistische positiekeuze gaan we dus over tot het onderzoek der Schrift, omdat we ons op het standpunt stellen, dat „overheid en onderdaan in de eerste plaats geroepen zijn tot een onderzoek der Heilige Schrift, daarnaar hebben te handelen en voorts zich te beijveren de natuurlijke ontwikkeling van het staatsleven aan de Schrift te toetsen.“⁸⁾ We moeten „altijd weer de Schrift bestudeeren en de natuur, bepaald de geschiedenis toetsen aan de Schrift.“⁹⁾

We krijgen dan, ook voor ons vraagstuk, te doen met de geheele Schrift, dus ook met die van het Oude Testament.

Het is reine willekeur, zich voor zijn pacifistische gevoelens te willen dekken met het gezag van Christus, en intusschen Hem te laten staan in Zijn aanvaarding van het O. T. Dat is miskenning van Zijn roeping. Het is Zijn ambt, Hij is gekomen, niet om de wet en de profeten te ontbinden, maar te vervullen. Totdat de hemel en de aarde voorbijgaan, zal er niet een jota noch een tittel van de wet voorbijgaan, totdat het alles zal zijn geschied. Matth. 5:17, 18. Hij laat Abraham zeggen tot de vijf broeders van den rijken man: Ze hebben Mozes en de profeten, dat zij die hooren. Luk. 16:29. Elk beroep op Christus verliest zijn kracht, indien het gepaard gaat met verwerping van het O. Testament, dat Hij aanvaardde.

„De autoriteit, het absolute gezag van het Nieuwe Testament is niet te verdedigen, zoo men begint met de autoriteit van het Oude prijs te geven. Feitelijk houdt men op dat standpunt geen ander gezag van het Nieuwe Testament over, dan hetgeen ontleend wordt aan onze zedelijke instemming met hetgeen Jezus verkondigd heeft. Maar dan natuurlijk is er geen autoriteit meer, waarvoor we als heilige van God gegeven openbaring buigen. Men kent dan alleen gezag toe aan wat men zelf uit anderen hoofde voor waar houdt.“¹⁰⁾

Heering, die de aanvaarding der Oud-Testamentische oorlogsmoraal, gelijk hij het uitdrukt, noodlottig acht¹¹⁾; sommige stukken van het O. T. uitingen noemt van een „antiek-barbaarsche gezindheid“¹²⁾; het probleem Oorlog en Christendom onoplosbaar heet voor wie het vastknoopt „aan den heelen Bijbel“¹³⁾; al ziet hij in het O. T. nog wel een weg, waarop Christus Zijn voet zet¹⁴⁾; geeft dan ook eerlijk toe, dat hij zijn steun vindt in openbaring (met een kleine letter). Weliswaar volgt die openbaring uit de Openbaring zelve, toch waagt hij het niet, die twee gelijk te stellen.¹⁵⁾

Evenwel meent hij voor zijn loslating van het O. T. gesteund te worden door het Nieuwe. Hij doet, zegt hij, als Stanley Jones. Deze kreeg, toen hij in Britsch-Indië onder de Hindoes en Mohammedanen de geestelijke zuiverheid en grootheid van het Christendom wilde prediken, telkens te stellen met bestrijders, die zich beriepen op het Oude Testament, totdat hij er een eind aan maakte door te zeggen: „Ik definieer Christendom als Christus“. Zijn tegenstanders vroegen: „Wat geeft u het recht om deze onderscheiding in de Heilige Schrift te maken?“ Jones antwoordde, dat zijn eigen Meester hem dat recht gaf, die immers zelf heeft gesproken: Gij hebt gehoord, dat door de ouden gezegd is... maar Ik zeg u...“¹⁶⁾

Laat ons, omdat hier veel op het spel schijnt te staan, even ingaan op de vraag, hoe deze woorden van Christus moeten worden verstaan. De tekst luidt, Matth. 5:21v, 33v: Gij hebt gehoord, dat tot (of door) de ouden gezegd is... doch Ik zeg u...“¹⁷⁾. En de kwestie is, of Christus met deze woorden de wetgeving van Mozes geheel of gedeeltelijk opzijzet, dan wel de uitlegging der Farizeeën van deze wet bestrijdt.

Ook al neemt men aan, dat met de ouden hier bedoeld wordt het geslacht dat bij den Sinai stond, dan is het nog niet noodig, te denken, dat Christus ook maar zijdelings polemiseert met de wet van Mozes. Want dan is deze omschrijving van den tekst mogelijk: Gij hebt gehoord, d.i. het is u door de wetleeraars altijd zoo voorgesteld, dat tot het volk Israël is gezegd... maar Ik zeg u, d.i. Ik geef u de juiste voorstelling.¹⁸⁾

Maar het is niet eens de eenige weg, om hier de gedachte aan een Christelijke polemie tegen het O. T. af te snijden. Immers, even goed als de vertaling tot de ouden is deze: door de ouden.¹⁹⁾ En dan kunnen met de ouden geen anderen bedoeld zijn, dan de Farizeesche Schriftgeleerden. Die werden ook vaak „de ouden“ genoemd.²⁰⁾

Veel hangt hier af van de vraag, of men een polemie van Christus tegen het O. T. mogelijk acht. Het tekstverband laat deze gedachte niet toe. We citeerden boven reeds een woord uit dat verband, waarin Christus spreekt van Zijn ambt om de wet en de profeten te vervullen. De brutaliteit van den O. T.-verwerper Marcion zag niet op tegen tekstvervalsing, en ze bracht hem ertoe dit woord van Christus averechts te citeeren: Ik ben niet gekomen om de wet te vervullen, maar te ontbinden.²¹⁾ Maar hier is van gehoorzaamheid aan de Schrift geen sprake meer.

Bovendien, de geboden, waarvan Christus in de bergrede een betere uitlegging geeft dan de Farizeeën deden, worden niet in een zuiveren Oud-Testamentischen vorm aangehaald. Christus noemt